

Energi- och klimatråd

Uppstartsmöte 2021-04-07

Digitalt möte.

Deltagare

BillerudKorsnäs	Eon	Hällefors kommun
Ovako	Fortum Waste Solutions	Ljusnarsbergs kommun
Outokumpu	Linde energi	Nora kommun
Epiroc	Karlskoga Energi & Miljö	Lindesbergs kommun
Zinkgruvan Mining	KumBro	Karlskoga kommun
Stena Recycling	Gasum	Degerfors kommun
Sveaskog	Fastighetsnätverket	Örebro kommun
Lantmännen Unibake	Sveriges Åkeriföretag Öst	Lekebergs kommun
Närkefrakt	LRF	Kumla kommun
ÖGS	Handelskammaren Mälardalen	Hallsbergs kommun
Green Cargo	Moelven	Laxå kommun
Elektroskandia	Länsstyrelsen i Örebro län	Askersunds kommun
KAMtech	Region Örebro län	Örebro Universitet

Anteckningar

Maria Larsson och Andreas Svahn hälsar er alla välkomna. Ambitionen med att starta ett energi- och klimatråd är att öka takten i omställningen och skapa handlingskraft i länet.

Dagens möte är startskottet för rådet, och 2021 kommer att vara ett uppstartsår.

Bakgrund

2017 beslutade riksdagen med bred politisk majoritet om det klimatpolitiska ramverket. Det innehåller ett klimatmål och en klimatlag som gör varje framtida regering ansvarig för att föra en politik som ligger i linje med målet samt ett klimatpolitiskt råd som utvärderar den förda politiken.

Syftet med ramverket är att skapa en tydlig och sammanhängande klimatpolitik för att säkerställa långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle att genomföra den omställning som krävs för att Sverige ska nå sina klimatmål.

EU har höjt sina klimatambitioner

1. Grön omstart

- ny tillväxtstrategi för att ställa om till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det inte finns några nettoutsläpp av växthusgaser år 2050.

- ekonomisk tillväxt har frikopplats från resursförbrukning.
- inga människor eller platser lämnas utanför.

2. Starkare mål:

- Tidigare mål i EU: att sänka de totala klimatutsläppen med 40 procent till 2030, jämfört med 1990 års nivå.
- Nya skärpta målen för EU: att minska nettoutsläppen med minst 55 procent till 2030. Målet skärps för att nå klimatneutralitet till 2050.

Diagrammet i presentationen på s. 8 visar hur växthusgasutsläppen per sektor ser ut sedan år 1990, då de totala utsläppen var drygt 2 200 000 ton. År 2015 var utsläppen nere i drygt 1 300 000 ton.

De områden som står för i princip hela minskningen av växthusgasutsläpp sedan 1990 i länet är uppvärmning, el och fjärrvärme samt industrier. Till år 2030 behöver växthusgasutsläppen vara en god bit under 700 000 ton och till år 2045 ska vi ha nått under 275 000 ton för att klara 1,5-graders målet enligt Parisavtalet.

Örebro läns klimatutsläpp minskar. Men trots att växthusgaserna minskat i Örebro län, och i riket, så har inte utvecklingen varit i en tillräcklig takt för att nå de nationella klimatmålen.

Senast 2045 ska utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium vara minst 85 procent lägre än 1990. I scenarierna baserade på idag beslutade styrmedel, bedöms de totala svenska utsläppen av växthusgaser år 2045 vara 34–37 procent lägre än år 1990, vilket innebär ett utsläppsgap till målet på 31-36 miljoner ton 2045.

Kompletterande åtgärder kommer kunna spela en viktig del i att uppfylla Sveriges klimatpolitiska mål fram till och med 2045 och vara nödvändiga för att därefter uppnå negativa utsläpp. Men viktigt är samtidigt att vara tydlig med att kompletterande åtgärder inte ersätter behovet av en omfattande samhällsomställning och stora utsläppsminskningar, utan tvärtom enbart kan vara ett komplement till en sådan utveckling.

Rådet som plattform

Med rådet vill vi skapa en plattform med möjligheter att:

- vara en pådrivande kraft i länets arbete för att förverkliga energi- och klimatprogrammets vision och mål.
- i samverkan bryta ner nationella färdplaner på regional nivå.
- arbeta fram tvärsektoriella strategiska och prioriterade aktiviteter för att öka takten i omställningen mot ett fossilfritt och konkurrenskraftigt län.
- vara arena för idé- och erfarenhetsutbyte mellan aktörer från näringsliv, offentlig förvaltning och intresseorganisationer.
- utveckla tekniska lösningar och hållbara affärer.

Fokus för rådet är energi- och klimatfrågor och utveckling av klimatpositiv, konkurrenskraftig och robust region i dessa frågor. Det finns även en tydlig koppling till Agenda 2030.

Rådets uppstart bottenar i Region Örebro läns och Länsstyrelsen i Örebro läns regionala utvecklingsuppdrag. Där ingår bland annat att samordna och stötta energi- och klimatarbetet i länet.

Rådets organisation

Den bild av organisationen som ritas upp under mötet är ett förslag att utgå ifrån. Vi har medvetet inte spikat fast oss för att kunna bygga in en flexibilitet. Vi har en process framför oss och vill att alla medlemmar i rådet får vara med och styra vägen framåt.

Vi vill skapa mer än ett nätverk. Vi har ett mål att få till ett råd som kan skapa framdrift och effekt. För att lyckas bygga en sådan organisation är det viktigt att alla är delaktiga och att era behov lyfts fram.

Under uppstartsåret vill vi fånga er syn på vad som bör drivas inom rådet. Vilka sakfrågor är relevanta? Året innebär även framtagning och påverkan för att utveckla de olika fokusområdena. Era erfarenheter av utvecklingsarbete påverkar hur fokusområdena ska drivas.

I vilken omfattning deltagarna kan och vill delta aktivt avgör hur organisationen kommer att se ut, både antal möten, tempo, ambitionsnivå och resurser till arbetsgrupper och projekt. Detta vill vi landa i under första året.

På plats nu finns den beredande arbetsgruppen, samt rådet. Det som återstår att forma är de olika fokusområdena.

Rådet

- Utformar den övergripande riktningen
- Gör strategiska val
- Kan prioritera energi- och klimataktivitet och vad som behövs för länet.

Ordförande är Maria Larsson och Andreas Svahn.

Idag är vi 38 organisationer – se bifogad deltagarlista. (19 företag, 4 branschorganisationer, länets 12 kommuner, Örebro universitet, Region Örebro län och Länsstyrelsen i Örebro län).

Vi har under processen att bilda rådet sökt organisationer som är engagerade och driver frågorna, samt även att de företag och organisationer som är med i ett råd täcker vad vi ser som viktiga områden i energi- och klimatomställningen.

Vi har som mål att medlemmarna i rådet är engagerade och har mandat i egna organisationen. Detta ger större möjlighet att påverka. Rådsmedlemmarna deltar aktivt med kompetens och erfarenhet, samt eventuellt bidrar med resurser till i fokusgrupper och kommande utvecklingsprojekt, inom egna organisationen och kanske hos lämpliga samarbetspartners

Rådet kan komma att bli som en paraplyorganisation för länets energi- och klimatarbete, vi går in för att gemensamt hitta synergieffekter och samarbeten.

Beredande

Fungerar som rådets kansli och driv av Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro län. Kan vid behov breddas med personer från medlemmarnas organisationer.

Den beredande gruppen är en länk mellan rådet och fokusgrupperna.

Fokusområden

Är rådets verkstad, det är här vi räknar med att skapa framdrift. Grupperna tar fram förslag på konkreta satsningar som rådet föreslås ta ställning till och driver sedan dessa.

Fokusområdena fylls upp med personer från Regionen, Länsstyrelsen eller era organisationer, och har bredare deltagande än rådet – fler företag och organisationer än i själva rådet.

De tre föreslagna fokusområdena speglar innehållet i den klimatpolitiska handlingsplanen, i länets energi- och klimatprogram samt i de nationella färdplanerna. De pekar alla ut tre viktiga huvudområden för att klara av klimatomställningen;

- omställning av transportsystemet
- en stor och snabb omställning och ökad elektrifiering av energisystemet
- förändrad produktion och konsumtion med fortsatt ökad cirkularitet

Energi- och klimatprogrammet (EKP)

EKP tas fram gemensamt av Region Örebro län och Länsstyrelsen i Örebro län. EKP utgör den gemensamma grunden för RÖL och Lst arbete med energi- och klimatfrågor.

Organisationerna har haft ett gemensamt program sedan 2010 och arbetar aktivt tillsammans med dessa frågor. Programmet skapar bra förutsättningar för ett lyckat energi- och klimatarbete i länet genom en gemensam målbild. EKP visar en inriktning för klimat- och energiarbetet. För att nå energi- och klimatmålen behövs ett både strategiskt men även ett aktivt klimatarbete med verkningfulla åtgärder och framförallt ett gott samspel mellan olika aktörer.

Syftet med programmet är att ge en samlad bild, och ett gemensamt mål. För att kunna skapa en gemensam framdrift i frågorna. Det skapar en samsyn på frågorna, ger oss en överblick vart vi är idag och vart det är vi ska nå.

Det är viktigt att vi ökar takten. Vi arbetar idag med de här frågorna, och gör många insatser både inom energi och klimat, tillsammans med länets aktörer och även med aktörer utanför vårt län. Det händer mycket och förståelsen för vikten av dessa frågor blir allt större. Men det går för långsamt, och tillsammans kan vi göra så mycket mer. EKP sätter mål och riktning. Där följs arbetet upp, och det ges förslag till insatser. Men det behövs ett aktivt arbete och fart i frågorna. Här har rådet möjlighet att skapa framdrift och öka takten för arbetet i vårt län. Rådet skapar en arena där aktörer kan mötas och där möjligheten finns till samarbete mellan flera för att vi ska kunna göra en verklig förändring.

Programmets vision och mål är de nationella målen nedbrutna på lokal nivå, med något hårdare målsättning:

Vision

I Örebro län arbetar vi tillsammans för att minska klimatutsläppen och använda resurser på ett hållbart sätt. Vi har en effektiv energianvändning och den energi som används är förnybar.

Med visionen vill vi säkerställa en hållbar framtid för kommande generationer i Örebro län.

Mål

1. Utsläppen av växthusgaser i Örebro län ska år 2030 vara 60 procent lägre än 2005 års nivåer.
2. Energianvändningen i Örebro län ska år 2030 bestå av minst 80 procent förnybar energi.
3. Energianvändningen i Örebro län ska år 2030 vara 50 procent effektivare jämfört med 2005.

De tre målen ska gemensamt leda till ett klimatneutralt och resurseffektivt län utan nettoutsläpp av växthusgaser år 2045, för att därefter bli klimatpositivt.

Vision och mål är tänkta att även fungera som vision och mål för energi- och klimatrådet, och vara vägledande för rådets arbete. Beslut om detta fattas inte under dagens möte, vi vill kunna föra en dialog och få möjlighet att ta in inspel och tankar.

Vi bearbetar just nu materialet från dialogen om vision och mål. Vi återkommer med information om detta.

I EKP beskrivs fem insatsområden. De har identifierats utifrån möjligheter att skapa samarbete och samverkan mellan olika regionala aktörer. Det är områden där det finns regional och lokal rådighet och områden där insatser kan ha stor effekt för att minska länets klimatpåverkan.

Områdena handlar om:

1. Fossilfria resor och transporter
Transportsektorn behöver ställa om för att vi ska nå globala och nationella klimatmål. Transporter, inklusive arbetsmaskiner står för drygt 40% av länets växthusgasutsläpp.
2. Ett robust och förnybart energisystem
Allt fler lösningar bygger på en ökad användning av energi. Frågan om ökad andel förnybar energi, effektivare användning av energi. Kraftförsörjning och tillgång till el på nätet viktiga frågor.
3. Företagens energi- och klimatarbete
Näringslivet har en nyckelroll för att vi ska klara klimatomställningen. Ett näringsliv som aktivt driver på för att vara med och bidra till den gröna omställningen.
4. Effektiva och fossilfria byggnader
Både i materialval och byggstadiet, under byggnadens livstid och i återvinning av använt material.
5. Produktion och konsumtion
Här lyfts både blanda annat cirkulär ekonomi, bioekonomi och skoglig råvara, hållbar produktion och vårt sätt att konsumera.

Det finns även bredare perspektiv. Många insatser och områden kopplar samman till varandra. Och några övergripande områden som fångar in många delar är dessa:

- Livsvillkor, livsstil och beteende
Det är ett faktum att vi står inför en omställning, från en fossilbaserad till fossilfri ekonomi. Omställningen involverar alla i samhället; politiken och näringslivet såväl som individer och människors livsstil. För att skapa en jämn övergång till detta samhälle behövs redan idag utveckling, förändrade attityder och förändrade handlingsmönster.
- Innovationer och digitalisering
En allt snabbare utveckling i vår omvärld kräver god förmåga till innovation och förnyelse. För att kunna klara den omställning som vi står inför behöver vi stötta utvecklingen av innovationer och nya lösningar. En tidig omställning och anpassning till framtida energi- och miljökrav innebär att nya innovativa affärsmodeller kan skapas.
- Samhällsplanering
I planeringen är samspelet mellan bebyggelse, infrastrukturer, transporter och energilösningar

en viktig förutsättning för att skapa långsiktigt hållbara regioner och städer. Den fysiska planeringen har en lång tidshorisont och det vi utformar idag kommer vara styrande i många år framöver. Det är därmed nödvändigt att ta hänsyn till både nuvarande och långsiktig klimatomställning i planeringen.

Nästa steg handlar om att genomföra energi- och klimatprogrammet. Handlingsplaner med konkreta aktiviteter kommer att skapas tillsammans med olika aktörer i länet. Här är rådet en viktig genomförande aktör, för att kunna göra det här möjligt.

Färdplaner och energiomställning

Fossilfritt Sverige är ett regeringsinitiativ som samlat 22 olika branscher som arbetat fram färdplaner för respektive bransch. Färdplanerna visar hur branscherna kan bli fossilfria eller klimatneutrala och samtidig bibehålla eller stärka sin konkurrenskraft. De innehåller egna mål, åtaganden, behov och uppmaningar till andra.

Fossilfritt Sverige tydliggör ett samverkansbehov:

- mellan branscher
- mellan näringsliv och offentliga
- på flera nivåer, både nationellt och regionalt.

Här spelar rådet en roll för att rama in och bryta ner färdplaner på regional nivå.

Alla färdplaner pekar ut områden som bör fångas upp i ett energi- och klimatråd. Det ger en indikation inom vilka sakområden vi behöver driva utveckling och samordning.

Vi kan dra några viktiga slutsatser. Vi ser en stor elektrifieringsvåg som drivs framför allt av tre sektorer:

1. Transportsektorn, den övervägande delen av trafiken antas vara elbaserad till 2045. Även biobränsle mycket viktig roll att fylla.
2. Processindustrin, där flera branschers processer ställs om till elbaserade lösningar fram till 2045.
3. Service- och företagssektorn där bland annat utbyggnaden av datahallar antas bli stor i Sverige.

För att klara omställningen krävs fortsatt ökad resurseffektivitet och ökad cirkularitet i produktion och konsumtionsmönster.

De scenarier som vi ser i färdplanerna ger förändringar i energibalansen. Vad innebär det för Örebroregionen? Vi är nettoimportör av el. Vad händer om vi inte kan få in den mängd el från stamnätet som vi behöver? Redan idag finns det regioner med kapacitetsproblem.

Oljan ska bort från framförallt transportsektorn, vad är alternativen? Idag pekar det mot ökad elproduktion från framförallt vindkraft till alla branscher samt mer biobränslen till bland annat transportsektorn.

Förändringarna i energibalansen påverkar aktörer inom energisystemet och regionens transportsystem och vice versa - aktörerna påverkar takten och den möjliga utvecklingen av systemen.

- Industrierna – vill ha fossilfri produktion vilket kräver fossilfri el och energi 24 timmar/dygn
- Fastigheterna har samma behov av fossilfri el och energi 24 timmar/dygn

Både industrierna och fastigheterna agerar aktivt och tar en allt viktigare roll i energisystemet genom att investera i mer egen energiproduktion och lagringsmöjligheter och de matar ut energi i energisystemet.

- **Energiproducenter och nätägare:** Behöver dels maximera den reglerbara energin som är mycket viktig för att klara av kapacitet och effekt vid stor efterfrågan. Samtidigt ska det investera i mer förnybart. Den förnybara och variabla (väderberoende) energiproduktionen kräver flexibla nät och lagring och vi tror på behov av kapacitetshöjning i systemen. Samtidigt behöver flexibilitet mellan de olika energisystemen ökas för att kunna flytta energi från ett system till det andra vid olika tillgång och efterfrågan (t.ex. el från vindkraft omvandlas till annan energiform som kan flyttas över till t.ex. transportsektorn, som exempel kan ges Power-to-Gas)
- **Transportföretag:** För att fortsatt klara all logistik inom systemets geografiska område krävs fortsatt övergång till fossilfria transporttjänster
- **Bränsleleverantörer:** För att klara övergången till fossilfria transporter krävs mer fossilfri el samt stora mängder fossilfria drivmedel (elektrobränslen och biobränslen)

Lägg till att alla producenter, både produkter, energi och tjänster måste fortsätta bli än mer cirkulära i leveranskedjorna.

- **Aktörer i gröna areella näringar och det gröna biologiska kretsloppet:** Ett ökat tryck på bioråvara till flera producenter som vill ersätta fossila resurser. Detta leder till många målkonflikter då flera aktörer rycker i samma gröna resurser.
- **Aktörer inom återvinning i det tekniska kretsloppet :** Fortsatt maximering av både materialåtervinning av det som kan återvinnas och maximering av energiutvinning av det som inte kan materialåtervinnas.
- **Offentliga aktörer, myndighet och kommuner, universitet och branschorganisationer:** Alla ovanstående förändringar kräver smart fysisk planering, samordning, forskning och utveckling och ökat nätverkande

Aktörerna och systemen är beroende av varandra. Omställning måste samordnas. Det behövs gemensamma strategier och prioriteringar – alla kan inte arbeta med allt samtidigt.

För att samordnas och hitta synergier behöver vi träffas. Letar efter organisationer som är aktiva i och har rådighet i:

- energisystemets produktion och konsumtion,
- transporternas köp och sälj,
- produktions och leveranskedjor,
- planering av infrastruktur.

Verksamhetsplan

År 2021 är ett uppstartsår. Under året ska vi skapa en gemensam bild och hitta gemensamma prioriteringar som leder till aktiviteter och projektidéer.

Det kommer även att tillsättas fokusgrupper och tas fram en enklare projektstyrning.

Vi kommer även att skapa en kommunikationsplattform.

Processen framåt innebär en enkel modell som bygger på att beskriva hur vi går från nuläge till önskat läge och identifiera GAP:et – vad som behöver göras för att nå fram. Utifrån detta kan rådet gemensamt göra en prioritering av de viktigaste frågorna och områden att driva mot.

Under mötet framkom det tankar och idéer om processen kan snabbas på.

Vi planerar för processen framåt. Vi återkommer med information om detta.

Möjlighetsfönster

Ja det är lite tungt att starta under en pandemi. Men vi vill försöka, och vi ser vikten av att starta upp ett råd kring dessa frågor. Vi ser ett möjlighetsfönster. Pandemin har visat att vi kan när det behövs, och nu finns möjligheten att återstarta grönare och smartare och inte gå tillbaks till business as usual.

Från idé till handling

Vi tror på idén och grundmodellen med rådet. Vi hoppas ni fortsatt:

- tror på idén
- fortsatt vill delta
- hjälpa oss att fylla på med kunskap och resurser.

Nästa möte

Nästa steg är en workshop som kommer att ske gemensamt den 1 september. En save the date kommer att skickas men boka gärna i era kalendrar redan nu.